[1]וימשחו לה' לנגיד ולצדוק (א) מקיש נגיד לצדוק מה צדוק מחצה לו ומחצה לאחיו אף נגיד מחצה לו ומחצה לאחיו וצדוק גופיה מנלן (א)דתניא רבי אומר [2]והיתה לאהרן ולבניו [א]מחצה לאהרן ומחצה לבניו:

מתני' [בג][3]לא ירבה לו נשים אלא שמונה עשרה (ג)רבי יהודה אומר מרבה הוא לו ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר' שמעון אומר אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה אם כן למה נאמר לא ירבה לו נשים דאפילו כאביגיל: **גמ'** למימרא דר' יהודה דריש טעמא דקרא ור"ש לא דריש טעמא דקרא והא איפכא שמעינן להו דתניא (ג)[ג]אלמנה בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה שנאמר [4]לא תחבול בגד אלמנה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר עשירה ממשכנין אותה ענייה אין ממשכנין אותה (ד)ואתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה ואמרינן מאי קאמר הכי קאמר מתוך שאתה ממשכנה אתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה אלמא ר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ורבי שמעון דריש טעמא דקרא בעלמא רבי יהודה לא דריש טעמא דקרא (ה)ושאני הכא דמפרש טעמא דקרא מה טעם לא ירבה לו נשים משום [3]דלא יסור לבבו ור' שמעון אמר לך מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא א"כ לכתוב קרא לא ירבה לו נשים ולישתוק ואנא אמינא מה טעם לא ירבה משום דלא יסור לא יסור למה לי אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זו לא ישאנה אלא מה אני מקיים לא ירבה דאפילו כאביגיל הני שמונה עשרה מנלן דכתיב [5]ויולדו לדוד בנים בחברון ויהי בכורו אמנון לאחינועם היזרעאלית ומשנהו כלאב לאביגיל אשת נבל הכרמלי והשלישי אבשלום בן מעכה והרביעי אדוניה בן חגית והחמישי שפטיה בן אביטל והששי יתרעם לעגלה אשת דוד אלה ילדו לדוד בחברון וקאמר ליה נביא [6]אם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה כהנה שית וכהנה שית דהוו להו תמני סרי מתקיף לה רבינא אימא כהנה תרתי סרי וכהנה עשרין וארבע תניא נמי הכי לא ירבה לו נשים יותר מעשרים וארבע (ו)למאן דדריש וי"ו ארבעים ושמנה הוו תניא נמי הכי לא ירבה לו נשים יותר מארבעים ושמנה ותנא דידן מאי טעמיה אמר רב כהנא מקיש כהנה בתרא לכהנה קמא מה כהנה קמא שית אף כהנה בתרא שית והא הואי מיכל אמר רב עגלה זו מיכל ולמה נקרא שמה עגלה שחביבה עליו כעגלה וכן הוא אומר [7]לולי חרשתם בעגלתי וגו' ומי הוו למיכל בני והכתיב [8]ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה אמר רב חסדא עד יום מותה לא היה לה ביום מותה היה לה מכדי בנים היכא קא חשיב להו בחברון ואילו מעשה דמיכל בירושלים הוה דכתיב [9]ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' ותבז ואמר רב יהודה ואיתימא רב יוסף שקלתה מיכל (ז)למיטרפסה אלא אימא עד אותו מעשה היה לה מכאן ואילך לא היה לה והכתיב [10]ויקח דוד עוד פלגשים ונשים בירושלים למלויי שמונה עשר מאי נשים ומאי פלגשים אמר רב יהודה אמר רב [י]נשים בכתובה ובקידושין פלגשים בלא כתובה ובלא קידושין אמר רב יהודה אמר רב (ח)ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלוריות היו וכולן יושבין בקרונות של זהב ומהלכין בראשי גייסות היו והם היו בעלי אגרופין של בית דוד ואמר רב יהודה אמר רב תמר בת יפת תואר היתה שנאמר [11]ועתה דבר נא (ט)(על) המלך כי לא ימנעני ממך ואי ס"ד בת נישואין הואי אחתיה מי הוה שריא ליה אלא שמע מינה בת יפת תואר היתה [12]ולאמנון רע ושמו יונדב בן שמעה אחי דוד (י)(והיה) איש חכם וגו' אמר רב איש חכם לרשעה [13]ויאמר מדוע אתה ככה דל בן המלך ויאמר לו יונדב שכב על משכבך והתחל וגו' עד ועשתה לעיני את הבריה [14]ותקח המשרת ותצוק לפניו אמר רב יהודה אמר רב שעשתה לו מיני טיגון [15]וישנאה אמנון שנאה גדולה מאוד מ"ט אמר ר' יצחק נימא נקשרה לו ועשאתו כרות שפכה וכי נקשרה לו איהי מאי עבדה אלא אימא קשרה לו נימא ועשאתו כרות שפכה איני והא דרש רבא מאי דכתיב [16]ויצא לך שם בגוים ביפיך שאין להן לבנות ישראל לא שער בית השחי ולא בית הערוה שאני תמר דבת יפת תואר הואי [17]ותקח תמר אפר על ראשה (כ)(ואת כתונת) הפסים אשר עליה קרעה תנא משמיה דר' יהושע בן קרחה גדר גדול גדרה תמר באותה שעה אמרו לבנות מלכים כך לבנות הדיוטות על אחת כמה וכמה אם לצנועות כך לפרוצות על אחת כמה וכמה (ל)אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה גזרו

על

וימשחו אותו. בשלמה כתיב: **והיתה לאהרן ולבניו.** בלחם הפנים כתיב: **מתני' שמנה עשרה.** לקמן נפקא לן: **גמ' עשירה ממשכנין אותה.** לפי שאינה צריכה לאותו כסות להחזירו לה בלילה: **משיאה שם רע.** שתכנס לביתך שחרית וערבית: **למאן דדריש וי"ו.** ר"ע בד' מיתות ב"ד (לקמן דף נא:) ישמעאל אחי בת ובת אני דורש: **חרשתם בעגלתי.** שמשון קרי לה לאשתו כשהגידה להם חידתו: **ואמר רב שקלה מיכל למטרפסה.** זה היה פרעון חטאתה מה שנכתב בצידו לא היה לה ולד. אלמא (מ) מההוא מעשה ואילך לא הוה לה אבל מקמי הכי איכא למימר דהוה לה: **והא כתיב ויקח דוד עוד.** אלמא טובא הוו ליה נשים: **יפת תואר.** הנשבית במלחמה כדכתיב (דברים כא) וראית בשביה: **תמר.** אחות אבשלום בת יפת תואר היתה קודם שנתגיירה בלב שלם מעכה אמו ילדה לו לדוד את תמר והיתה אצלו בתורת יפת תואר: **ועתה דבר נא וגו'.** תמר מנסיב ליה עלה לאמנון: **מי הוה שרייה ליה אלא שמע מינה.** עדיין לא נתגיירה אמו כשילדתה ותנן ולד שפחה וכותית מישראל אין לו קורבת אב במסכת יבמות (דף כב.) מי שיש לו בן מ"מ וכו': **והתחל.** עשה עצמך כחולה: **הבריה.** מאכל טיגון פריי"ט: **שלא היה להם לבנות ישראל.** קודם שחטאו וגבהו בנות ציון (ישעיה ג): **לא שער בית השחי.** תחת אצילי זרועותיהן: **גדרה תמר.** בדמעתה וזעקתה ונהגה עצמה בבזיון נשאו שאר נשים ק"ו בעצמן מה בנות מלכים אירע קלקול זה בהדיוטות על אחת כמה וכמה:

על

דאי ס"ד בת נישואין הואי אחתיה מי הוה שרייה ליה. מכאן קשה לפ"ה שפירש בפ"ק דקידושין (דף כב.) והבאתה אל תוך ביתך מלמד שלא ילחננה במלחמה פי' שלא יבא עליה במלחמה ומשמע מתוך פי' הקונטרס דאפילו ביאה ראשונה אסורה במלחמה עד לאחר כל המעשים כולן וא"כ לא בא דוד על מעכה רק לאחר שנתגיירה וא"כ בת נישואין היא והיכי שריא תמר לאמנון אחתיה היא ועוד דהא אמרינן (שם דף כא:) דלא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע משמע שבמלחמה ביאה ראשונה הואי לכך פירש ר"ת התם שלא ילחננה במלחמה לבא עליה ביאה שניה ומחלוקת בירושלמי בין רב ושמואל מן הפי' דרב אמר אינה מותרת במלחמה אלא ביאה ראשונה ושמואל אמר אף לא ביאה ראשונה ולא ביאה שניה וזה לשון הירושלמי תרתי מילין אתון אמרין משמיה דרב וליתא הכא אתון אמרין משמיה דרב אסור לבא עליה ביאה שניה ואני אומר לא ביאה ראשונה ולא ביאה שניה וא"כ קשיא לשמואל הך דהכא כדפרישית על כן נראה למימר דתמר לא היתה בת דוד שאמה כבר היתה מעוברת כשבאת למלחמה והא דכתיב (שמואל ב יג) כי כן תלבשנה בנות המלכים מעילים מתוך שגדלה בחיקו של דוד קרי לה בת מלך:

סוסים

מסורת הש"ס

א) ב"ב קמג. ע"ז יוד: [יומא יז:], ב) [עי' תוספות פסחים פג. ד"ה ר"ש וקטז: ד"ה וחותם ותוס' זבחים פג. ד"ה המזבח ובעירובין מח. ד"ה ר' יהודה ותוס' מו"ק כד. ד"ה ערלת], ג) ב"מ קטו., ד) [וע' ב"מ קטו. וצריך ישוב קצת], ה) [קידושין סח: וש"נ], ו) ולמאן דדריש וי"ו מ"ח הוי ותנא דידן כצ"ל. רש"ל, ז) [עמ"ש על הגליון בפסחי' נז: בשם ערוך], ח) לקמן מט. קידושין עו:, ט) צ"ל אל, י) [צ"ל ויונדב], כ) [צ"ל וכתנת], ל) [ע"ז לו:], מ) [אלא. רש"ם],

◆

גליון הש"ס

גמ' משום דלא יסור. עיין מ"ש בגליון ביומא דף עב ע"א:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולצדוק לכהן מקיש נגיד:

◆

לעזי רש"י

פריי"ט [פריי"ט]. מטוגן.

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ לִפְנֵי יְיָ בַּיּוֹם הַהוּא בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיַּמְלִיכוּ שֵׁנִית לִשְׁלֹמֹה בֶן דָּוִיד וַיִּמְשְׁחוּ לַייָ לְנָגִיד וּלְצָדוֹק לְכֹהֵן: דברי הימים א כט כב

2. וְהָיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וַאֲכָלֻהוּ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לוֹ מֵאִשֵּׁי יְיָ חָק עוֹלָם: ויקרא כד ט

3. וְלֹא יַרְבֶּה לּוֹ נָשִׁים וְלֹא יָסוּר לְבָבוֹ וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יַרְבֶּה לּוֹ מְאֹד: דברים יז יז

4. לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה: דברים כד יז

5. וַיִּוָּלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי בְכוֹרוֹ אַמְנוֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִת: וּמִשְׁנֵהוּ כִלְאָב לַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי וְהַשְּׁלִשִׁי אַבְשָׁלוֹם בֶּן מַעֲכָה בַּת תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר: וְהָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן חַגִּית וְהַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה בֶן אֲבִיטָל: וְהַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אֵשֶׁת דָּוִד אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן: שמואל ב ג ב-ה

6. וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחֵיקֶךָ וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וְאִם מְעָט וְאֹסִפָה לְּךָ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה: שמואל ב יב ח

7. וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי הָעִיר בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּטֶרֶם יָבֹא הַחַרְסָה מַה מָּתוֹק מִדְּבַשׁ וּמֶה עַז מֵאֲרִי וַיֹּאמֶר לָהֶם לוּלֵא חֲרַשְׁתֶּם בְּעֶגְלָתִי לֹא מְצָאתֶם חִידָתִי: שופטים יד יח

8. וּלְמִיכַל בַּת שָׁאוּל לֹא הָיָה לָהּ יָלֶד עַד יוֹם מוֹתָהּ: שמואל ב ו כג

9. וְהָיָה אֲרוֹן יְיָ בָּא עִיר דָּוִד וּמִיכַל בַּת שָׁאוּל נִשְׁקְפָה בְּעַד הַחַלּוֹן וַתֵּרֶא אֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד מְפַזֵּז וּמְכַרְכֵּר לִפְנֵי יְיָ וַתִּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ: שמואל ב ו טז

10. וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד פִּלַגְשִׁים וְנָשִׁים מִירוּשָׁלַיִם אַחֲרֵי בֹּאוֹ מֵחֶבְרוֹן וַיִּוָּלְדוּ עוֹד לְדָוִד בָּנִים וּבָנוֹת: שמואל ב ה יג

11. וַאֲנִי אָנָה אוֹלִיךְ אֶת חֶרְפָּתִי וְאַתָּה תִּהְיֶה כְּאַחַד הַנְּבָלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דַּבֶּר נָא אֶל הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא יִמְנָעֵנִי מִמֶּךָּ: שמואל ב יג יג

12. וּלְאַמְנוֹן רֵעַ וּשְׁמוֹ יוֹנָדָב בֶּן שִׁמְעָה אֲחִי דָוִד וְיוֹנָדָב אִישׁ חָכָם מְאֹד: שמואל ב יג ג

13. וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ אַתָּה כָּכָה דַּל בֶּן הַמֶּלֶךְ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר הֲלוֹא תַּגִּיד לִי וַיֹּאמֶר לוֹ אַמְנוֹן אֶת תָּמָר אֲחוֹת אַבְשָׁלֹם אָחִי אֲנִי אֹהֵב: וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָדָב שְׁכַב עַל מִשְׁכָּבְךָ וְהִתְחָל וּבָא אָבִיךָ לִרְאוֹתֶךָ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו תָּבֹא נָא תָמָר אֲחוֹתִי וְתַבְרֵנִי לֶחֶם וְעָשְׂתָה לְעֵינַי אֶת הַבִּרְיָה לְמַעַן אֲשֶׁר אֶרְאֶה וְאָכַלְתִּי מִיָּדָהּ: שמואל ב יג ד-ה

14. וַתִּקַּח אֶת הַמַּשְׂרֵת וַתִּצֹק לְפָנָיו וַיְמָאֵן לֶאֱכוֹל וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן הוֹצִיאוּ כָל אִישׁ מֵעָלַי וַיֵּצְאוּ כָל אִישׁ מֵעָלָיו: שמואל ב יג ט

15. וַיִּשְׂנָאֶהָ אַמְנוֹן שִׂנְאָה גְּדוֹלָה מְאֹד כִּי גְדוֹלָה הַשִּׂנְאָה אֲשֶׁר שְׂנֵאָהּ מֵאַהֲבָה אֲשֶׁר אֲהֵבָהּ וַיֹּאמֶר לָהּ אַמְנוֹן קוּמִי לֵכִי: שמואל ב יג טו

16. וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בַּגּוֹיִם בְּיָפְיֵךְ כִּי כָּלִיל הוּא בַּהֲדָרִי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי עָלַיִךְ נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל טז יד

17. וַתִּקַּח תָּמָר אֵפֶר עַל רֹאשָׁהּ וּכְתֹנֶת הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלֶיהָ קָרָעָה וַתָּשֶׂם יָדָהּ עַל רֹאשָׁהּ וַתֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְזָעָקָה: שמואל ב יג יט

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ד מהל' תמידין הל' יד]:

מח ב מיי' פ"ג מהל' מלכים הלכה ב סמג לאוין רכב:

מט ג מיי' פ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה א סמג לאוין קפא טוש"ע ח"מ סי' צז סעיף יד:

נ ד מיי' פ"ד מהלכות מלכים הלכה ד ועי' בכ"מ ובמ"מ בפ"א מהל' אישות הלכה ד:

◆

מוסף רש"י

והיתה לאהרן ולבניו. בלחם הפנים כתיב, וכהן נוטל מחצה כדאמרינן בסדר יומא (יז:) ונוטל חלה אחת משתי חלות של עצרת וארבע או חמש ממעשה לחם הפנים והתם מפרש לה דפלגא היא (ע"ז י:). **ואתה משיאה שם רע.** שאתה יוצא ונכנס אצלה שחרית וערבית (ב"מ קטו.). **ור' שמעון דריש טעמא דקרא.** דטעמא מאי אמר רחמנא לא תחבול בגד אלמנה, מפני שאתה צריך להחזיר לה עבוטה לערב ומתוך כך שאתה יוצא ונכנס תמיד אצלה שחרית למשכן וערבית להחזיר, אתה משיאה שם רע בשכנותיה (קדושין סח:). **מכדי בעלמא דרשינן טעמא דקרא.** אע"ג דלא מפרש טעמא, כדאוקימנא גבי חובל (ב"מ קטו.). **למיטרפסה.** גמולה (פסחים נז:). **ילדים.** בחורים היו לדוד בחיילותיו ולא היו בניו (קדושין עו:). **בני יפת תואר.** נשים שלקחו אנשי ישראל במלחמה כדכתיב והבאתה אל תוך ביתך, ומתוך כך היו נוהגים כמשפטי העובדי כוכבים (שם, וכעי"ז לקמן מט.). **ומגדלי בלוריות.** מאחורי ערפס (קדושין שם) כמשפטי העכו"ם כדי שייראו בעלי אימה ויפחדו מהן (לקמן מט.). **כי לא ימנעני ממך.** שמותרת אני לך. לפי שנתעברה בי אמי כשהיא נכרית יפת תואר שלקחה דוד במלחמה, ומי שיש לו בת או בן מן שפחה אינו בנו לכל דבר (שמואל ב יג יג). **באותה שעה.** מעשה אמנון ותמר (ע"ז לו:).

◆

רבינו חננאל

וימשחהו ה' לנגיד ולצדוק הכהן מקיש נגיד לכהן וכתיב בכהן והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו כך מחצה למלך ומחצה לעם: **מתני'** לא ירבה לו נשים אלא י"ח כו' למימרא דר' יהודה דריש טעמא דקרא ואסור לרבות משום חשש מסירות. ורבי שמעון אוסר אפי' אינן מסירות והא בסוף פרק המקבל שדה מחבירו איפכא שמעינא להו ושנינן בעלמא ר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאני הכא דמפרש כו'. י"ח מנא לן ויולדו לדוד בנים בחברון ויהי בכורו אמנון לאחינועם היזרעאלית ומשנהו כלאב לאביגיל אשת נבל הכרמלי והשלישי אבשלום בן מעכה בת תלמי מלך גשור. והרביעי אדוניה בן חגית והחמישי שפטיה בן אביטל והששי יתרעם לעגלה הרי שש וכתיב ואם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה כלומר שש ושש אחרות הרי י"ח. אמר רב עגלה זו מיכל והא לא היו לה בנים למיכל שנאמר ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה. ואסיקנא עד אותו המעשה שביזתו וקראתו כאחד הרקים (ירושלמי הלכה ד) וזהו ארכיסטס הוו לה בנים מאותו המעשה מתו לה. ולא היה לה ולד עד יום מותה ומפרש בירושלמי (בפירקין הלכה ד) שעל זה הדבר נענשה. פי' מטרופסה חלק חוקה כלומר להתם דינא: **אמר** רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר וכולן מגדלי בלורית היו כו'. פי' בלורית ציצית של שער (ובנויות דואבה): אמר רב תמר בת יפת תואר היתה שנאמר ועתה דבר נא אל המלך כי לא ימנעני ממך. ואי הות בת נשואין אחתיה מי שריא ליה אלא מלמד שהיה בא עליה דוד בגיותה וילדה (אבשלום ותמר) ואח"כ נתגיירה. וקי"ל כי בתו הבאה מן הנכרית אינה בתו. ויונדב איש חכם מאד. אמר רב חכם ברשעה: דרש רבא ויצא לך שם בגוים ביופיך שלא היה שיער לבנות ישראל לא בבית השחי ולא בבית הערוה. שכב על משכבך והתחל וגו' ותקח את המשרת ותצק לפניו מלמד שעשתה לו מיני טיגון וישנאה אמנון נימא קשרה לו ועשאתו כרות שפכה תנא גדר גדול גדרה תמר אותה שעה ומה לבנות סתומות כלומר הבתולות הצנועות כך אירע להן לבנות הדיוטות והן פתוחות פרוצות על אחת כמה וכמה: **ייחוד** של